

Dryžiasparnių tripsų invazija

2005 metų balandžio 18 dieną Fitosanitarinių tyrimų laboratoriją pateko indelis su keliais augalo **Nematanthus** (*Gesneriaceae* šeima) lapeliais ir ant jų judančiais tripsais. Vienas kambarinių gėlių augintojas iš Vilniaus miesto norėjo sužinoti šių vabzdžių rūšį. Paruošus preparatą išaiškėjo, kad tai - palyginti dažna tripsų rūšis, kurios nei lietuviškas, nei lotyniškas vardas mūsų krašto literatūroje nepateiktas.

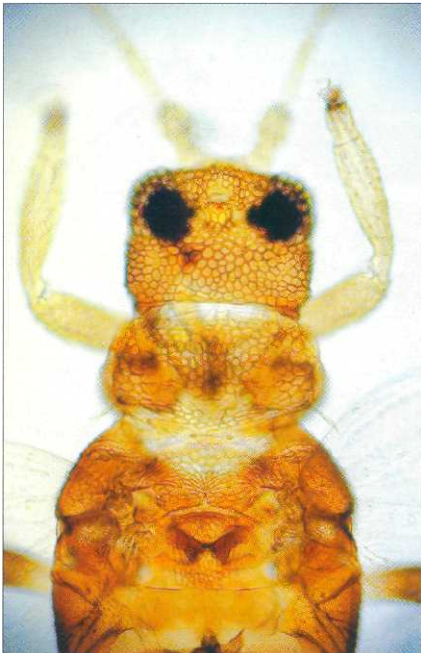
Parthenothrips dracaenae

Nematanthus

Pirmieji veiklos pėdsakai

Lietuvoje dryžiasparnį tripsą (*Parthenothrips dracaenae* Hegeer) aptiko Ramunė Žemgulytė, Vilniaus universiteto auklėtinė, kurios magistriniam darbui man teko vadovauti. Jos medžiaga surinkta 2001 metų pavasarį (kovo 14-ąją ir balandžio 18-ąją) Vilniaus botanikos sode.

Stambianarvelinė tinklinė struktūra.

Tai pirmoji žinoma šio vabzdžio registravimo data mūsų krašte. Tąsyk kenkėjai sugauti ant šių augalų: *Amorphophallus* (*Araceae* šeima), *Ceratostigma plumbaginoides* (*Plumbaginaceae*), *Corynocarpus laevigatus* (*Corynocarpaceae*), *Dieffenbachia pieta* (*Araceae*), *Fatshedera* (*Araliaceae*), *Ficus benjamina* (*Moraceae*), *Pachira*

aquatica (*Bombaceae*), *Philodendron seloum* (*Araceae*), *Pseudopanax arboreus* (*Araliaceae*), *Sparmania* (*Tiliaceae*).

Rusiškai ši rūšis vadinama kambariniu tripsu, o angliškai - ruožasparniu palminiu tripsu. *Parthenothrips* genčiai priskiriama viena rūšis. Ji priklauso tripsu (*Thysanoptera*) būrio *Thripidae* šeimai.

Priekinio sparno fragmentas su tinkline dėme.

Nukenčia įvairūs augalai.

Dryžiasparnis tripsas - paatogrąžio rūšis, paplitusi ir Šiaurės Europos šiltnamiuose, oranžerijose. Ten ji kenkia įvairiems augalams: *Otrus* (*Rutaceae* šeima), *Croton* (*Euphorbiaceae*), *Cycas* (*Cycadaceae*), *Dracaena* (*Ruscaceae*), *Ficus*, *Howea forsteriana* (*Arecaceae*), *Stephanotis* (*Asclepiadaceae*) ir *Tradescantia* (*Commelinaceae*).

Dryžiasparniai tripsai taip pat žaloja augalus, laikomus namuose. Pažeidimai - sidabriškos dėmės ir kauburėliai, lapai gelsta ir nukrinta. Galiausiai augalai nuvysta.

Kaip atpažinti dryžiasparnius tripsus?

Dryžiasparnių tripsu suaugėliai yra 1,3 mm ilgio. Galvos skersinės, žandai išsipūtę. Antenos su pilkšvai rusvomis viršūnėmis, susideda iš 7 narelių, paskutinysis - ištišęs, su adatiniu smaigaliu. Galvos ir nugarėlės - su stambių narvelių tinkline struktūra. Kūnai gelsvai rudi, tik pilveliai tamsesni ir šlaunys rudos. Blauzdos ir

letenos gelsvos. Sparnai permatomi, priekiniai - su tinkline dėme ir rudais dryžiais, kostaliniai kraštai be kutų (akosominių plaukelių).

Dryžiasparniai tripsai registruoti kaimyninėse šalyse: Latvijoje, Lenkijoje, Rusijoje (Karaliaučiaus srityje).

Apsaugos priemonės

Jei tripsu prisiveisia daug, jų atsikratyti galima naudojant chemines apsaugos priemones. Tiksliai daryti turėtume išnešę augalus į šiltnamį ar kitą negyvenamą patalpą! Dirbkime su pirštinėmis ir apsauginiais akiniais. Chemines priemones saugokime nuo vaikų.

Nupurškus insekticido nimazolio tirpalu (0,5% koncentracija), augalus įnešti atgal į gyvenamąsias patalpas galima ne anksčiau kaip po 10 parų. Be to, būtina pakeisti žemę vazonėliuose arba ją, atskirai iškratytą (kitai sužalosime šaknis), užpilti karštu vandeniu. Mat dalis tripsu lervų (II stadijos) vystosi dirvoje. Būkime atidūs, kad, gelbėdami augalus, nepakenktume patys sau ar savo artimiesiems.

Šių kenkėjų gausumą reguliuoja ir plėšrūs tripsai *Franklinothrips vespiformis*. parazitiniai plėviasparniai *Thripobius semiluteus* (*Eulophidae*, *Hymenoptera*), plėšrios erkės *Amblyseius*.

HENRIKAS OSTRASKAS